

Conarhiile (Arhé-urile-Conac): rețele trans-regionale de comunități ale sec. XXI-XXII

[The Konarchies (Mansion-Archies) as web of trans-regional communities between XXIst-XXII centuries]

Madalina Virginia ANTONESCU

Abstract: *Our study is proposing a brief analysis about new political concepts generated by a dynamic type of hybrid order, at the beginning of XXIst century, as mansion-archés or konarchies, in the framework of regional, trans-continental, glocal fluxes, of quasi-states, metropolises or other non-state actors, within a century shaped by global turbulences and ascension of new political, post-state players. Heterarchies based on organic communities or on hybrid types (metropolo-konarchies, pseudo-state-mansions) can elaborate expanded webs of transnational relations, of trans-continental contacts, by re-considering and enforcing infra-local links, through a new dimension of politized rurality and organic rule vision about lands (neo-medievalism, as concept advanced by IR scholars). Konarchies would be, in this framework, genuine forms of post-state governance in a fragmentated, glocal, turbulent political scene, searching for inspiration and enforcing old patterns of infra-localism, re-shaped according to present, dynamic realities. Starting by considering some historical models of organic communities as distinct political patterns of social-political organization, we'll try to elaborate and identify elements for defining as much as possible, this innovative concept.*

Keywords: *conarhii, epoca globală, comunități, rețele, actori non-statali, glocalitate.*

Proliferarea web-urilor ca forme ale fluxurilor transnaționale, fenomene ale globalizării

Din perspectiva studiilor globale și a impactului lor asupra neo-comunităților organice ca actori non-statali, pseudo-statali sau cvasi-statali {când are loc o transformare a așezării fortificate într-un neo-stat sau centru decizional care controlează o regiune sau o metropolă, cu înlăturarea/parazitarea sau acapararea instituțiilor orășenești/locale/statale re-

prezentând voința poporului și înlocuindu-o cu o voință comună, de grup organizațional (infrațional sau nu) la nivel local}, devine relevant și conceptul „*glocal*”. Acesta are inițial un sens economic (un produs conceput pentru o piață globală poate fi adaptat pentru o piață locală, statală sau regională)¹. În studiile politice și în relațiile internaționale, termenul de „*glocal*” definește inclusiv o adaptare a autorității de la nivel central, internațional, la cerințele comunităților infra-locale (infra-statale sau infra-regionale) definite și ele fie într-un

sens exclusiv *organic* (comunități sătești tradiționale, închise sau relative închise) ori *mixt* (comunități infra-locale cosmopolite de tipul clanurilor orașenești sau al asociațiilor diverse profesionale, confesionale, de activități și interese comune reunind indivizi *fără* a lua în considerare criterii de rudenie).

Glocalitatea conduce la nevoia de codificare a unor norme politice globale în termeni locali și de a legifera, de a organiza politic la nivel local fluxurile globale transnaționale, spre a le folosi conform intereselor și cerințelor specifice de la nivelul infra-local respectiv².

Conform doctrinei (Holsti), *sistemul internațional* însuși (cărui autori precum Jean-Baptiste Duroselle îi fixează debutul în sec. al XVI-lea) este format din *comunități organice*, derivate din vechile forme de organizare (gentilică, tribală) ale epocii antice: o colecție de entități politice independente, precum triburile, statele, națiunile, imperiile, alianțele, organizațiile, aflate în diferite procese de interacțiune³, ceea ce revelează mai degrabă un model internațional *heterarhic* decelabil în sec. al XVI-lea (considerat un început al modernității sistemului internațional).

Conform autorilor teoriei interdependențelor complexe, Keohane și Nye (2003), pe care îi considerăm *relevanți* pentru explicarea modelelor heterarhice din epoca antică, dar și din secolul al XXI-lea (o exploatare conceptuală a modelelor arhaice, readaptate la realitățile complexe ale unei ere post-statale sau statale în

curs de dezagregare), datorită proliferării noilor actori politici sau cvasipolitici și a fenomenelor de transregionalizare și creșterea rolului sistemelor infra-locale, „nu numai statele sunt actori semnificativi alături de jucătorii transnaționali”⁴. În această lume globală a sec. al XXI-lea, reapar formele vechi ale organizării puterii politico-economice *infra-locale* (care co-există cu autoritatea statală administrativă locală până la o concurență și a o înlătura în condițiile declinului statelor), de tipul comunităților *organice* (*clanurile*, marile familii organizate în mari așezări întărite, de provincie, numite *conace*, cu economie locală și regională puternică, închisă sau semi-închisă, în majoritate bazată pe troc, cu alcătuirea unor microclase sociale *locale* arondate serviciilor conacului). Putem vorbi de ceea ce doctrina relațiilor internaționale explorează sub aspectul conceptului de „*neo-medievalism latifundiar*”, bazat pe puterea de a stăpâni și de a o extinde pe orizontală, spre deosebire de modelele ierarhice bazate pe o organizare a puterii de tip piramidal, vertical. Comunitățile *organice* (*clanurile*) dar și *profesionale* (asociații de agricultori și arendași) stăpânesc orizontală, asigurând structuri *heterarhice*⁵ (uniuni de asociații, uniuni de clanuri) cu organisme comune de conducere, fie *ocasionale* (pentru un anumit eveniment) fie *periodice*, precum și forme de legitimitate proprie, distincte de cele ale statelor (constituția statului). Puterea economico-financiară⁶ acumulată în timp de actorii non-statali infra-locali și trans-

regionali (asociații profesionale, clanuri), indiferent de baza lor profesională sau organică, reprezintă o *provocare asimetrică* la adresa capacității statului de a controla *simultan* orizontala (prin autoritățile sale administrative locale) și verticala puterii (modele ierarhice ale administrației sale de specialitate). Reflectarea puterii economico-financiare a clanurilor și a asociațiilor profesionale în condițiile declinului statului duce la înlocuirea cetățenilor și a calității lor politice de a decide componența și funcționarea puterilor în stat conform unui contract social (constituția, pacte de libertăți comerciale ori privilegii între bresle și suveran, carte mutual recunoscute de drepturi și obligații politice, precum cele de tip medieval) și înlocuirea lor cu voința politică a asociațiilor infra-locale, a clanurilor. Acestea decid la nivel local, regional și apoi, în forme de consolidare a puterii lor politizate, la nivelul central ale statului, înlocuind contractul social cu norme cutumiere și cu forme de legitimitate locală (titluri politice locale transformate în titluri regionale) opozabile noilor relații stabilite la nivel central (nu doar infra-local) în state eșuate sau în curs de dezagregare.

Puterea economico-financiară a clanurilor și asociațiilor organizate în *conarhii*⁷ (așezări rurale fortificate, puternice economic, autonome până la întreținerea de trupe militare proprii sau având putere militară de facto prin numărul membrilor asociației locale de proprietari de terenuri/arendasi/ ai clanului mobilizați rapid)

se transformă în forță de manipulare economico-socială a puterii politice centrale, până la înlocuirea aleșilor sau numiților din aparatul statelor eșuate/în curs de dezagregare cu aleși sau numiți ai conacelor (puterile politice post-statale, infra-locale, regionale în ascensiune, pe fundalul turbulențelor globale generate de proliferarea și de apariția actorilor non-statali, de rivalitățile între state etc.).

Asemenea conace locale, alcătuind și uniuni de conace sau forme mai subtile de interdependențe locale, modele heterarhice flexibile, ocazionale sau periodice, se opun ideii de autarhie infra-locală pe care am fi tentați să o aplicăm realităților unui secol XXI numit *urban*, al ascensiunii metropolelor și megalopolisurilor⁸ fără a se lua în considerare fenomenele infra-locale, de la nivel rural (ascensiunea conacelor, în baza proliferării și întăririi puterii clanurilor⁹, a asociațiilor profesionale sau de proprietari de pământ și nevoia acestora de a se proteja în fața actorilor rivali, statali sau non-statali).

Și alți autori sunt de părere că rețelele (*cobwebs*) formate din asociații, organizații vizibile sau nu, comunități organice pot prezenta, prin proliferarea lor dublată de o creștere progresivă a puterii lor economico-financiare, riscuri la adresa statului¹⁰, dezvoltând pârgii de influențare tot mai importantă a statului, până la influențarea democrației reprezentative, înlăturarea democrației participative și formalizarea conceptelor politice de cetățean, constituție, contract social, națiune, concepte esenți-

ale pentru a demonstra existența unui stat. În sec. al XXI-lea, conceptele de state-națiuni pot evolua de la forme slabe de heterarhie (controlabile de stat prin mecanismele democratice prevăzute în Constituție) până la practici informale de tip heterarhic (deep state) parazitând progresiv și preluând structurile statale spre a le folosi în interes de clan sau al organizației /asociației respective, pe un anumit teritoriu.

Conarhiile – o încercare de definire a conceptului

Într-o accepțiune a doctrinei, organizările umane pot lua diferite forme în decursul istoriei, unele conform unui model *ierarhic*, asociat corporatismului, imperiului de tip vechi, cu lideri autocrați masculini ce impun decizia lor dinspre vârful puterii politice spre bază. Alte forme ale organizării umane sunt bazate pe modele comunitare-organice de tip *rețea*, care pot coexista sau înlătura modelele ierarhice, asigurând o pseudo-guvernare a comunităților locale prin ele însele¹¹ (mutarea centrului politic decizional la bază, prin forma unui lanț de inter-conectări de tip rețea al comunităților infra-locale, deci o formă a democrației participative și comunicaționale mai degrabă decât cea a democrației reprezentative sau a autocrațiilor de tip tehnocratic, birocratic, politic întâlnite până la începutul sec. al XXI-lea).

Schimbarea fundamentală de opțică privind modelul organizărilor umane începând cu sec. al XXI-lea și

continuând cu sec. al XXII-lea ar fi una inspirată din organizarea *naturii*, din modelele *ecosistemelor vegetale* și *animale* de a vieții armonios, inter-conectat, de unde se naște o perspectivă *holistică* și *organicistă asupra politicii*¹², exercitate de noii actori politici, ca adaptări de forme politice pre-existente statului și contractului social: comunitățile locale de tipul obștilor sătești, satelor, cetăților, orașelelor provinciale, regiunilor, ținuturilor, care nu se confundă cu unitățile administrativ-teritoriale și cu serviciile publice descentralizate, nici cu autoritățile administrative locale din cadrul aparatului de stat contemporan (județe, comune, departamente, regiuni administrative, plăși, raioane, gubernii etc.). Organizările administrative locale ale unui stat *nu se confundă* cu formele de agregare socială organică existente înaintea apariției statului modern (sec. al XIX-lea) conectat cu ideea modernă de națiune. Prin urmare, *obștile sătești, satele, davele/cetățile dar și satele numite astfel, derivate și ele din forme gentilice, arhaice, matriarhale, au un caracter politico-organic*, inițial fiind formate pe baza legăturilor de rudenie și a alianțelor între ginți, între sate.

Forme de organizare politico-economică (micro-economiile-lumi) de tip *organic*, pre-existente cnezatelor, voievodatelor sau regatelor conduse de lideri masculini, sunt obștile sătești, ținuturile, gințile aflate sub leadershipul individual, al unei conducătoare (bătrânele înțelepte sau a unui sobor de femei înțelepte, bă-

trâne) care au rădăcini *politice* datând din arhaic. Trebuie să amintim și satele vechi din Transilvania, răsfirate; satele îngrămadite și satele de vale¹³, considerate forme de comunități organice datând din *arhaic*, din care s-au format progresiv, entități *politice* de tip matriarhal (*ținuturi, țări, obști sătești, gentilice*), dar și „cnezate de vale”, întâlnite în Maramureș, pe văile Vișeuului, Cozăului, Izei, Marei, în sec. al XIV-lea dar în realitate, având o vechime mult mai mare. Pentru a putea defini conarhiile ca forme de guvernare cvasi-politice generate de secolul al XXI-lea, perspectiva istorică asupra vechilor forme rurale de organizare politică ne atrage atenția cu privire la vechimea elementului arhitectonic românesc. Aceasta este atestată de forma *satelor* dar și de cea a *curților* (curtea în forme arhaice precum curtea dublă și ocolul pătrat, spre deosebire de curțile de tip franc; gospodăriile valahe cu o curte închisă și întărită sau cu un ocol specific zonei Transilvaniei și Banatului, având originea în gospodăriile având curți dacice similare descoperite în munții Orăștiei; în alte regiuni locuite de daci, în antichitate, precum Țara Hațegului și munții Apuseni, elementul arhaic definitoriu al așezării politizate este și acoperișul țuguat și foarte înalt al caselor)¹⁴. Așa cum atestă specialiștii, ele sunt ilustrări arhaice specific românești, ale unor forme de așezări *rurale gentilice*¹⁵ definind teritorial conceptul arhaic sedentar a ceea ce înțelegem azi prin *conac* (marea casă de la țară sau moșia).

În ceea ce privește spațiul actualei României, ar fi, în opinia noastră, *mai potrivit să folosim termenul de moșie decât cel de conac* (un termen mai degrabă feudal, recent, care apare în forme heterarhice infra-locale specifice în Asia Mică), moșia fiind la origine proprietatea gentilică aparținând femeilor cu *ocupația* cea mai importantă pentru comunitatea arhaică a gintelor matriarhale, anume cea de moașă, de moșică, fiind „cea care moșește”, adică ajută la aducerea pe lume a copiilor¹⁶. *Moașa* gintei primește atribuții economico-politice progresiv, importante, asimilându-se cu fondatoarea ginții (conceptul politic de stră-moașă, cea din care se stabilesc descendenții pe linie maternă¹⁷ într-o gintă și deci, decurg drepturile lor în cadrul comunității organice), în numele căreia se obține și se transmite *legitimitatea* de tip *gentilic*, simbolică, inclusiv cea economică¹⁸ (stăpânirea asupra pământurilor gentilice, exercitată în numele strămoașei). Transmiterea infra-gentilică a proprietăților asupra pământurilor (comune) se face în formele arhaice de organizare, prin descendența maternă și cunoaștere prin experiența empirică (moșitul), de la *strămoașă* la *moașă*, de unde și puterea *social-teritorială* (asupra pământului, termenul de „moșie”, în lb. română fiind subst. feminin, având sensul originar de „stăpânire comună a femeilor” asupra pământului) dar revelând și o putere *ocupațională*, cea a *moașelor* în cadrul ginților (termenul de *moșie* înglobând sensul originar, de proprietate gentilică în care moașele,

ca un sobor profesional, dețineau puterea decizională și împărțirea loturilor de pământ în cadrul ginții). Deci, pentru a ilustra o istorie a conașcelor ar mai potrivit, în privința spațiului proto-românesc, a se folosi termenul de „moșii”, pentru a desemna așezări arhaice fortificate politizate (mari așezări colective întărite, cu multiple vetre de foc, cu bordeie apărate de valuri de pământ, șanțuri și alte tipuri de fortificații)¹⁹, din care vor deriva orașele-state sau davele, mai târziu (inițial, fiind sub stăpânirea matriarhală, prin transmiterea lor pe linie maternă, de la strămoașă).

Departate de a considera că *arhaicul*²⁰ ar fi o perioadă *lipsită* de organizări politice în sens non-organic ci al agregărilor anonime de indivizi, reordonați ulterior în categorii socio-profesionale, economice, militare și culturale conform unor criterii patriarhale (cnezate, voievodate, regate, formațiuni politice identificabile în evul mediu timpuriu; imperii în perioada antică sau ligi de cetăți-state, imperii hidraulice în epoca antică, referindu-ne la formațiunile ierahaice egiptene și sumeriene, asiriene și babiloniene bazate pe conceptul de oraș-statalizat conduse de lideri masculini având cumul de funcții), considerăm că perioada *arhaică* (din musterian, acum 40 000 î.e.n., când apare ginta matriarhală²¹) și până la începutul epocii antice (definită diferit, în funcție de istorici) este o perioadă a organizărilor social-politice de tip *matriarhal* și de tip *gentilic-organic*, bazate pe legăturile de rudenie și pe importanța economico-politică a fe-

meii ca element de menținere și dezvoltare a solidarității interne a grupului.

Din aceste ginți matriarhale *au evoluat*, începând cu perioada antică, formațiuni *ierarhice* de tipul regatelor militarizate conduse de regine războinice²² (o formă de organizare politică a populațiilor din jurul Mării Negre, până în Asia Centrală, precum regatul reginei războinice Tomiris a masageților) dar și forme sătești heterarhico-organice ori ierarhico-organice (numite sate, cătune, uniuni de sate, formând obști sătești), care traversează agitatele perioade ale epocii antice, sunt martore la expansiunile și retragerile imperiale (imperiul roman în Dacia) și sunt identificabile în plin Ev mediu, ca formațiuni coexistând în paralel cu cele statale, ale liderilor masculini (țara/ moșia Babei Vrâncioaia, coexistentă cu regatul feudal al lui Ștefan cel Mare, de ex.²³). Aceste așezări fortificate din perioada antică și medievală (orașe-statalizate; așezări organizate în clanuri bazate pe legitimitatea strămoașei, a babei; ținuturi sau țări conduse de consilii, de sfaturi feminine precum bătrânele înțelepte ori de regine ale unor uniuni proto-urbane de așezări fortificate²⁴ etc.) sunt organizate de comunități *organice*. Ele sunt bazate pe legături de rudenie în care apartenența la grup și prestigiul social sunt conferite de descendența *matriliniară*, din strămoașa *ginții* și ulterior, din strămoașa *satelor* și a uniunilor de sate derivând din obștile sătești gentilice (păstrând, în decurs de milenii, tradiția legăturilor matrilinea-

re ca și criteriu de organizare a comunității, de numire în organele sale de conducere, de transmitere a atribuțiilor specifice legate de gestionarea comunității, către alte rude). În opinia doctrinei, *obștile sătești* (cu norme proprii de conduită) pentru teritoriile proto-statale românești sunt entități politice *organice* predominante în perioada 271/275 - sec. al VIII-lea e.n.²⁵.

După acest tip de comunități organice, arată doctrina, în istoria statului și a dreptului românesc urmează *perioada țărilor* (formațiuni politice conduse prin legea țării) însă este vorba doar de țările conduse de lideri masculini (cnezi, voievozi, jupani), cele identificabile în feudalismul timpuriu, din sec. al IX-lea și al XIV-lea e.n.)²⁶. Ele nu se confundă cu *țările* conduse de lidere feminine, *pre-existente* cnezatelor și voievodatelor masculine din medievalitatea timpurie; *țările*, ca și formațiuni politice conduse de babe (țara babei Vrâncioaia, țara Luanei din regiunea Buzaului) ori de regine sunt derivate din expansiuni ale uniunilor de ginți matriarhale antice, constituind *heterarhii* sau rețele de comunități organice, înrudite prin alianțe între ele, formând structuri de putere feminină, consolidate ulterior ca regate militarizate războinice aparținând epocii arhaice și antic sau ca uniuni de obști sătești numite tot *țări*). A treia perioadă, în concepția doctrinei, în formarea statului și a dreptului românesc, este cea a statelor românești și a dreptului din feudalismul dezvoltat (sec. al XIV-lea-1821), până în epoca

modernă²⁷, după care apar elemente de cristalizare a statului modern.

În privința comunităților *organice pre-existente* cnezatelor, voievodatelor, regatelor militare conduse de lideri militari, specifice medievalității timpurii (sec. al IX-lea e.n.), remarcăm faptul că ele sunt expresii ale statorniciei autohtonilor pe meleagurile lor de baștină, în ciuda expansiunilor și a retragerilor imperiilor (Dacia post-romană, retragerea administrației imperiale). Democrațiile militare ale geto-dacilor au luat ființă progresiv, tot din comunități *organice* (uniuni de clanuri, formând triburi) spre sfârșitul mileniului I î.e.n.²⁸, fiind o perioadă a uniunilor de triburi și dave (cetăți dar și sate numite astfel) bazate pe o democrație militară, patriarhală (adunarea războinicilor, adunarea bătrânilor tribului) care *se suprapun* și *coexistă* cu formațiuni politice pre-existente, tot organice, de tip matriarhal (țări, ținuturi, obști sătești, *derivate din* fostele uniuni puternice, extinse, de ginți matriarhale) conduse de structuri individuale sau colective decizionale feminine (babe, regine, soborul bătrânelor înțelepte, consiliul femeilor războinice, al vestalelor/păzitoarele focului vetrei comunitare sau mari preotese etc.). Asemenea comunități organice sunt bazate pe importanța legăturilor de rudenie, ca fiind unele cu un caracter *politic*, utilizându-se inițial criteriul matrilinear (descendența după mamă), iar ulterior, cel patriarhal (descendența după tată, sub influența expansiunilor noilor triburi, începând să aibă relevanță triburile

cu organizare pastoralo-patriarhală, perioadă datată de doctrină ca fiind, pentru spațiul proto-rumânesc, pe la sf. mileniului I î.e.n.). În sec. III e.n., modelul organizațional de tip *organic* (bazat pe rudenția de sânge) constituind *obștea gentilică*, cea mai veche formă de organizare politică autohtonă, cu continuitate multi-milenară în privința spațiului proto-rumânesc, este *concurat* de un model de obște sătească *distinctă*, anume *obștea sătească teritorială* (bazată pe criteriul stăpânirii în comun asupra teritoriului).

Tot la începutul sec. al III-lea e.n. se încheie, conform doctrinei, procesul de descompunere al familiei mari în grupuri geto-daco-carpice și are loc înlocuirea ei cu familia individuală (pereche) ce devine nucleul populației autohtone. O asociere de mai multe familii înrudite între ele și cu gospodăria propriei formau *cete de neam*²⁹, subdiviziuni ale obștii teritoriale muncind în comun pământul (caracter predominant agrar, sedentar), ce, în opinia noastră, constituie forme *conarhice* istorice de guvernare *politică*, anterioare proto-statelor (cnezate, voievodate).

După sec. al III-lea e.n., organizarea *obștii* era realizată pe principii *proto-democratice*, comunitatea având capacitatea de auto-administrare, fiind deci autonomă, cu organe proprii de conducere (adunarea megieșilor, oamenii buni și bătrâni, juzii ca șefi militari): localizarea *uniunilor* de *obști* având caracter economico-militar (deci formațiuni politice *distincte* de cele ale regatelor, cnezate-

lor) era în general pe malurile unui râu, într-o depresiune montană, de-a lungul unor drumuri importante.

Fenomenele de roire sau expansiune ale uniunilor de obști aveau la bază nevoia economică de a acoperi politic o zonă întreagă (de a forma o țară, un ținut) sau de a mări suprafața terenurilor cultivabile pentru surplusul de populație dintr-un sat³⁰. Așa cum arată doctrina, în cadrul uniunii se aplică *principiul autonomiei politice a obștilor membre*, fiecare având propria sa conducere și organizare însă existau și organe comune precum un sfat al uniunii pentru chestiuni de interes comun³¹. Specific pentru aceste uniuni este faptul că ele depășesc criteriul organic al rudeniei și își extind teritoriul deci și controlul politic, datorită *criteriului nou*, specific de înființare al lor, proprietatea și lucrarea în comun a terenurilor. *Obștea* va continua să existe după sec. al III-lea e.n. însă va fi înglobată în formațiuni politice mari³² (ținuturi, țări, apoi, spre medievalitatea timpurie, în cnezate și voievodate) sau vor continua să co-existe cu acestea pe baze autonome, tolerante, prin pacte, alianțe, convenții orale, nescrise, fără a fi subordonate acestor formațiuni politice mari.

În opinia unor autori, privind studiul *țărilor* de la nord de Dunăre, în descrierea Țării Ardealului de pildă, oferită de cronicarul Grigore Ureche, originea acestora este detectabilă *înainte de istoria medievală*, fiind profund originală, cu rădăcini în formele *specifice* de organizare a societății românești în mileniul marilor migra-

ții, cu un caracter esențial agrar³³. Grigore Ureche surprinde *două straturi istorice* ale instituției țărilor, primul fiind „al țărilor mici de pre la marginile țării Ardealului” datând din perioada abandonării Daciei de către administrația romană – „unele trăsături ale acestor țări *coboară adânc în trecutul pre-roman, autohton, gentilic* al societății dacice”³⁴.

Societatea medievală românească, așa cum arată N. Iorga, se baza pe o *comunitate sătească, aferentă unui sat (dava)*, mai multe sate constituindu-se într-o *uniune de comunități rurale* formând romanii/valahii populare; mai multe astfel de valahii populare formau o țară, cu instituții proprii de conducere (istoricii stabilind existența în spațiul proto-românesc, medieval, a peste 20 de țări din *stratul organizațional cel mai vechi*, majoritatea fiind identificabile în aria intra-carpatică, altele la sud și la est de Carpați)³⁵. Originea denumirii de *țară* arată o comunitate organică, prin originea ei *gentilică*, mai degrabă decât una *ab initio* juridică; în alte locuri din lucrarea sa, cronicarul Ureche *echivalează conceptul politic gentilic de țară cu cel de holdă* (țărănie, „a face grâne, a șade la sate, țărenii au de seceră, mărginenii de coasă”, spune și azi țăranul din Hațeg)³⁶. Țara, în spațiul politic proto-românesc, autohton, *definește formațiuni gentilice arhaice din care s-au dezvoltat obști și uniuni de obști teritoriale* conferind caracter economic și politic locurilor geografice, conform unui criteriu mixt, organico-teritorial (țară-munte, țară-pajiști de

pășunat, țară-câmpuri țară-holde sau terenuri agrare, țară-codru, țară-oraș)³⁷. Însă *comunitățile originare* din care s-a născut progresiv, termenul specific epocii post-retragerii romane din Dacia, de țară, *sunt unele gentilice de tip organic* și ele aparțin formei incipiente de organizare din arhaic și din epoca antică, al locuitorilor, *derivate din gințile matriarhale* și abia apoi, din triburile războinice patriarhale structurate ale geto-dacilor din epoca fierului.

Prin comparație cu conceptul politico-economic și organizațional de *rețele*, conceptele de *sat* și *cetele de neam*, de *obști sătești*, de *obști gentilice* derivate din gințile matriarhale și deci, axate pe criteriul legăturilor de rudenie, sunt concepte socio-politice distincte. Astfel, *rețelele* sunt forme de organizări ocazionale sau temporare (rețele de târguri temporare, urmărind un drum comercial, de pildă; rețele militare de fortificații pe lângă care se stabilesc sate ocazionale și care au și ele un caracter temporar, dispărând în caz de invazii sau retrageri ale administrației superioare) sau de organizări ale comunităților *organice* la care se adaugă și un criteriu *economic* („cetele de neam” deținând în comun și muncind pământurile pe o largă arie teritorială, înrudite cu alte cete de neam, din care se formează noi sate și obști sătești).

Ca model *orizantal* de organizare a puterii politico-economice, *rețelele* însoțesc evoluția instituțională a omenirii, având perioade și regiuni în care coexistă, se îmbină, expansionează (până la formarea *heterarhi-*

ilor) sau intră în relații conflictuale, de supremație pentru stăpânirea unui teritoriu (de exemplu, conflictele dintre triburi – ca organizări organice, inclusiv pe un criteriu patrilinear de apartenență – și structuri imperiale – și ele patriarhale din perspectiva dinastiilor și a organelor lor de conducere precum senatul, administratorii locali, regii etc.).

Termenul de *rețea* desemnează ansamblul conexiunilor și al comunicațiilor ocazionale între persoane, ceea ce duce la conceptul de rețele de comunicație ca și rețele de socializare³⁸ (însă grupurile de pe internet nu sunt asimilabile grupurilor organice fizice, obștilor satești, fiind grupuri de opinie de cele mai multe ori, fără norme de funcționare proprii, fără îndatoriri și obligații, fără teritoriu delimitat și fizic, asemenea sateilor). Tot *rețele* sunt și legăturile stabilite între persoane³⁹ de o manieră cvasi-permanentă sau permanentă (cuprinzând megieși, negustori, asociații) însă fără a presupune neapărat criteriul apartenenței rudeniei la rețea ci dimpotrivă, excluzându-l ca fiind unul caduc și impropriu epocii globalizării (începutul sec. al XXI-lea).

După cum consideră alți sociologi (comunitatea tipologică a lui Tönnies), societatea poate fi descompusă doar în acele elemente păstrând esența societății, adică în comunități care pot fi nu doar *organice* (familie, clan, trib, obști gentilice, uniuni de obști gentilice, obști satești, cete de neam, ginți matriarhale), ci și *profesionale* sau bazate pe o comunitate de idei, culte, credințe (gilde, asocieri de artiști, asocieri de meșteșugari, bise-

rici, ordine religioase etc.)⁴⁰, entități care nu se confundă, ele generând forme *specifice* de asociere și modele *diferite* politico-economice organizaționale (*țările, ținuturile*, ca forme derivate din obști *teritoriale*, coexistând cu obști gentilice, nu se confundă cu *statele* de tip cnezat, voievodat și nici cu statele-națiune).

În privința comunităților organice generând forme de conarhii (guvernanare politică prin clanuri organizate în conace, ca proto/micro-așezări autonome cu rol politic pe un teritoriu determinat, controlat de acel clan/uniune de clanuri), în opinia lui Durkheim conceptul de *clan* definește stadiul hoardei care a încetat să mai fie independentă, pentru a deveni elementul unui grup mai extins; societățile segmentare pe bază de clanuri sunt „neamurile / semințiile/ triburile/ limbile” care sunt constituite printr-o asociație de clanuri (cu o natură mixtă, familial-politică). Aceste entități, clanurile, sunt asociații sociale din care *politicul* nu poate fi exclus; în cadrul clanului (unitate *politică* decizională care poate da naștere unor comunități de *rețele* controlate sau unui model *ierarhic-colectiv*, de tip regat, imperiu) se pot forma segmente familiale omogene și similare, adică familii asemănătoare, cu *strămoși înrudiți/comuni* care au fondat tribul sau clanul, ei fiind sursa de legitimitate a întregii comunități. După Waitz (*Anthropologie*, tome I, p. 359), asemenea societăți sunt numite *Naturvolker* sau popoare naturale⁴¹. Pentru Durkheim, important de analizat în istoria organizărilor umane este

tipul social numit „solidaritate *organică*”, în speță, structura organizată, ce ar fi opusă „solidarității mecanice” sau structurii *segmentare*⁴². Ultimele forme sunt numite clanuri, în concepția autorului sau organizații politico-sociale, militarizate, dominate de caracteristica susținerii relațiilor domestice, a legăturilor de cosanguinitate/afinitate, a răzbunării colective și a responsabilității colective, având drept singure autorități sociale pe șefii clanurilor; strămoșul fiecărui clan ce ar compune o uniune de clanuri (numit trib, în istoria omenirii) este socotit că ar descinde din fondatorul tribului⁴³. O societate segmentară (organizată conform modelului inelelor unei plase, adică prin repetarea de agregate familial-sociale asemănătoare între ele) se bazează pe o combinație echilibrată între similaritatea segmentelor alcătuitoare și o anume diferență între ele care să împiedice completa disoluție. Aceste societăți pot forma clanuri, grupuri de clanuri, cu viață proprie și nume speciale; și acestea pot fi înglobate în agregate mai întinse (asemeni modelului matrioskha): la kabyli, unitatea politică e clanul, fixat sub forma satului (djemma); mai multe djemma formează un trib (arch') și mai multe triburi formează o confederație (thak'ebilt), arătând astfel un exemplu de societate mecanică (rezultând din asemănările membrilor), opusă tipului hoardei (clanului simplu, în stadiul primitiv, nediferențiat, lipsit de orice formă de organizare, o masă omogenă, în care părțile nu se disting una de alta)⁴⁴.

Conceptul de *conarhie* poate privi, în opinia noastră, o *așezare de clan/ o uniune de mai multe așezări ale unui/mai multor clanuri, fortificate, cvasi-militarizate, autonome sau cvasi-autonome (o micro-economie-lume)*⁴⁵, asemănătoare unui minisat cu stratificări socio-profesionale (stăpânul și slugile, rudele și sătenii-lucrători ai domeniilor clanului, atașați economic conacului). Conarhia poate indica un anume proto-feudalism, dar și o asociere politico-economică *compozită* (ne-limitată la criteriul de rudenie –organică sau prin alianțe matrimoniale- ci extinzând-se la cel de interese economice comune). Comunitatea este organizată în interiorul unei așezări largi, a familiei domnitoare asupra mai multor conace înrudite/afine sau uniuni de conace (sau a unei așezări colective, unice, a întregului clan), fortificate, apărate, cu mini-economie recluzorie (doar pentru nevoile conacului), urmând fie un model heterarhic/cooperativ (sfatul clanurilor/al familiilor), fie unul ierarhic (nucleul decizional, al unei familii/clan asupra uniunii de conace înrudite), de tip feudal (conacul agrar din Anatolia și Rumelia, Turcia de azi, în perioada sistemului mării moșierimi sau post-timariot⁴⁶).

Rețele tradiționale de comunități organice. Conarhiile, modele heterarhice arhaice cu origini gentilice. Modelul heterarhic al Irlandei gaelice a sec. XV-XVI (conarhii bazate pe clanuri)

Așa cum arată doctrina studiilor de gen dar și specialiști în istoria neo-

litică europeană precum Marija Gimbutas, H. Harman, modelul societății neolitice a vechii Europe este unul matriarhal, teocratic, pașnic, agrar, sedentar, meșteșugăresc⁴⁷ și constituit din ginți matriarhale întinse pe largi teritorii (țări, ținuturi) controlate de comunități organice, co-existând și co-operând pe baze extinse, în aceeași economie-lume, bazată pe schimburi dar și pe tokeni (proto-monedes). Cum nucleul vechii Europe se consideră de către specialiștii susmenționați a fi o zonă largă, cuprinzând Stara Planina, Carpații, Marea Neagră, până spre Nipru și Bug, până la Marea Egee inclusiv (civilizațiile pre-„grecești”)⁴⁸ rezultă o extindere a modelului *gentilic* matriarhal neolitic asupra unui ansamblu coerent de teritorii participând la o unitate civilizațională europeană specifică, *gentilică*. Asemenea *rețele* sunt organizate încă din neolitic (de acum 6 000 de ani) în modele de tip *heterarhic*, bazate pe autorități multiple, co-existente, intersectându-și competențele la nivel infra-local, regional, trans-regional, formând o civilizație eurasiatică de tip gentilic-matriarhal anterioară celei a invaziilor tribale kurganice (4 500 î.e.n., după cum consideră unii autori ai studiilor de gen). Astfel, conform lui D. Korten, civilizațiile de tip gentilic-matriarhal au fost bazate, acum 6 000 de ani, pe modele de tip *organice*, inter-ajutătoare, creative, punând în comun terenurile spre a le cultiva în interesul comun și preferând o organizare pe orizontală⁴⁹ (stăpânirea asupra unor largi teritorii fiind însoțită de folosirea modelului *heterarhic*

de organizare a comunităților gentile și a uniunilor de comunități). Prin urmare, modelul rețelilor formate din comunități de rudenie extinse prin alianțe are un caracter *arhaic*, fiind preexistent democrațiilor tribale militare ale tracilor, populații indo-europene venite după 4500 î.e.n. printr-o mișcare eurasiatică de amploare, asupra civilizațiilor feminine, heterarhice și distrugându-se prin impunerea unui model ierarhic, patriarhalist, de stăpânire asupra verticalei politice⁵⁰.

Doctrina⁵¹ recunoaște rolul important al comunităților *organice* în ascensiunea civilizației istorice a Eurasiei, ca unitate culturală având o bază organică (triburi, alianțe de triburi) în expansiunea politico-militară a imperiilor nomade (generarea unui model ierarhic patriarhal axat pe democrație militară inter-tribală, unificată politic sub un lider militar) sau în luarea în stăpânire a teritoriilor Asiei Centrale (de către comunități organice bazate pe rudenie și alianțe, organizate în modele heterarhice, uniuni inter-comunitare, fără a genera noi modele ierarhice).

Din *rețele arhaice de comunități organice* (obștile gentile) se formează progresiv, în zona eurasiatică neolitică (având nucleul în zona câmpiei panonice-carpătine, a Mării Negre până spre Caucaz și Asia Mică și până spre Marea Egee), civilizații de tip *heterarhic*, axate pe proprietatea în comun asupra pământurilor, stăpânite de femeile-cultivatoare (prin tradițiile matriarhale ale organizărilor gentile, ele fiind agricul-

toarele, știutoarele tainelor plantelor și ale ciclicității naturii, deci primele agricultoare care au devenit și stăpânitoarele pământurilor, printr-o proprietate comună inițială asupra lor)⁵². După ridicarea, expansiunea și luarea prin cotoare a pământurilor (odată cu stabilirea triburilor invadatoare a kurganelor acum 4500 de ani, și decăderea modelului matriarhal heterarhic bazat pe economii de tip rețea)⁵³, apar două modele concurente de organizare a noilor societăți, anume modele *ierarhice incipiente* având la bază încă puternice organizații democratice militare, și modele *tribal-patriarhale* incipiente de organizare heterarhică. Astfel este, de exemplu, modelul organic de clanuri cu conace (comunități organice structurate politic), păstrat peste timp, de organizare gaelic din sec. al XV-lea și al XVI-lea (în regiuni ca Irlanda, Scoția, N-V Marii Britanii), în care puterea latifundiară a comunităților locale se stabilea prin punerea în comun a pământului (practică de *clan*, pre-existentă medievalității timpurii la care s-a adăugat „boierimea old english”, a urmașilor vechilor normanzi cuceritori ai Irlandei ce a format prima clasă socială a boiernașilor provinciali organizați în *conace* cu armate private de servitori și mercenari). Această proto-societate gaelică existentă în Irlanda sec. al XV -lea și al XVI-lea era una bazată pe înrudiri, cuprinzând mini-comunități *organice locale* structurate în *clanuri autohtone* conduse de căpetenii gaelice, formând *rețele* infra-regionale bazate pe interese comune, având la bază tot

o proprietate comună asupra pământului (căpetenia gaelică nu era proprietarul moșiilor, nu era moșier în sensul feudal al termenului; teritoriul, cu excepția unei părți alocate lui în virtutea titlului deținut de acesta, aparținea tuturor oamenilor liberi și se redistribuia periodic între ei). Aceasta arată o organizare a comunităților organice gaelice de tip *heteroclit* (criteriul economic îmbinat cu criteriul rudeniei) dar și *heterarhic*, în care rolul economic și deci, politic al căpeteniei nu este relevant, succesorul căpeteniei gaelice fiind ales de oamenii liberi și putând fi oricare din membrii familiei conducătoare). Conacele (unități politico-economice) irlandezilor gaelici⁵⁴ se aflau la distanță geografică unele de altele, comunicările între ele fiind reduse, orașele puține și depărtate, comerțul fiind unul de troc și importanța economico-politică fiind cea dată de mărimea șepțelului (o societate practicând transhumanța vitelor), conacele formând între ele o micro-economie de troc. Acest sistem este unul considerat de istorici ca fiind mai degrabă înclinat spre conflicte locale decât spre cooperare datorită, între altele, și excluderii femeilor din drepturile politico-economice privind comunitatea locală. Este deci, un sistem heterarhic infra-local și trans-regional cu rădăcini în organizațiile tribale, deci în comunități *patriarhale* anterioare, gaelice, din care au ieșit treptat, primele relații *feudale* ale regiunii (un sistem heterarhic patriarhal care a generat un nou sistem, feudal-ierarhic patriarhal, din ce în ce

mai bine organizat, până la organizarea de tip regat, în medievalitatea regională a secolului al XVI-lea).

Este interesant de analizat din prisma modelului *heterarhic* al evului mediu occidental-european, structura economico-politică și deci, unitate culturală specifică generată de organizarea pe bazele comunităților *organice* (clanurile) a Irlandei gaelice a sec. al XV-lea și al XVI-lea. Sistemul *ierarhic gaelic* aflat în faza incipientă, cel care va forma regatele patriarhale feudal-timpurii (ca mentalitate, norme, instituții, valori politice și culturale) este și el unul de tip *patriarhal*, bazat pe alegerea de către comunitățile provinciale (clanurile, boiernașii de țară) a căpeteniilor (care sunt toți, bărbați). Uniunile de clanuri sunt unele simple, fără instituții proprii comune puternice, având caracteristica *personalizării* lor (o căpetenie comună, un titlu comun recunoscut de toate clanurile echivalând cu o formă de legitimitate post-tribală, de tip *organic*, potrivit setului de practici, cutume și norme nescrise ale clanurilor, unui *ius gentium gaelic* similar *ius valachorum*, ca obicei al pământului și set de norme cutumiare datorate de privilegii personale).

Titlul de O'Neill este unul politic-militar suprem, recunoscut de clanurile gaelice, și sub acest titlu se adună armate puternice ale boiernașilor provinciali, el fiind echivalent cu o formă de autoritate politică ierarhică, născută dintr-o organizare heterarhică, de tip uniune militară de *clanuri* (creată pentru o anumită bătălie, un anume eveniment, adică o uniune ad-

hoc; o uniune reziduală permanentă, activată militar într-un moment de interes comun pentru comunitatea-rețea de clanuri gaelice). Această analiză asupra clanurilor gaelice nu este una simplă, *co-existând* modelul feudal consolidat și tipic (*ierarhic*, de tip regat propriu) cu uniuni de clanuri și comunități organice locale organizate pe baza de *heterarhii* (rețele de autorități locale suprapuse asupra pământurilor irlandeze, scoțiene, din N-V Marii Britanii formând unitatea culturală gaelică medievală)⁵⁵. Însă, ceea ce ne atrage atenția asupra acestor structuri infra-locale și trans-regionale ale gaelilor este alegerea conducătorilor exclusiv masculini de către adunarea oamenilor liberi (democrație inclusiv militară a *clanurilor*), precum și o transmisie a titlului suprem politico-militar de O'Neill pe linie masculină, patriarhală, ce trebuia ulterior să fie recunoscută prin alegere, de clanuri, dovedind un caracter exclusivist, discriminatoriu, al organizării acestor clanuri (până la organizarea lor după un model ierarhic de tip regat). Alte modele de conarhii interesante de studiat în explorări mai ample decât cea de față sunt cele având la bază organizări latifundiario-familiale de tip colonialist constituite de europeni pe continentul Latino-American începând cu sec. al XVI-lea⁵⁶, precum și instituția moșiei boiernașilor provinciali/a marilor boieri cu conace (coexistând cu formele ierarhice, suprapuse de guvernare precum state autonome, imperii etc. din Balcani⁵⁷, în guvernările imperiilor Otoman, Habsburgic etc.).

Conarhiile în epoca globalizării – noi actori politici transregionali

În epoca globalizării, conarhiile sunt asocieri de tip neo-clan, fie pe baze de *interese comune* (inclusiv grupuri de infraționalitate organizată, alcătuind carteluri cu teritorii proprii, subminând normele și jurisdicția statelor), fie pe baze *organic-corporatiste* (întreprinderi, corporații de familie, asociate cu alte întreprinderi de familie formând împreună „holdinguri de neam”, similare „cetelor de neam” însă aici îmbinând criteriul de rudenie cu unul al proprietății și administrării în comun a corporațiilor, fie pe baze profesionale – în care asociația profesională este familiară/de clan, întreține criteriul apartenenței la același clan, pe bază de rudenie/afinitate –, fie pe baze simplu-organice, unde criteriul de rudenie este unul exclusiv, fără a i se asocia și criteriul proprietății în comun a terenurilor sau a profitului/gestionării corporațiilor). Structura lor este *proto-statală*, anticipând statul într-o formă mai apropiată de organizarea *cetăților-stat* din epoca antică (*sumeriană*) însă fără a ajunge la etapa statalizării complete ci rămânând conarhii angrenate într-o organizare *neo-medievală organică* (preeminența clanului asupra proto-statului). Ele își pot extinde influența (economică, decizional-socială/comunitară) în regiunea imediat înconjurătoare (marile familii controlând de facto anumite zone ale unui ju-

deț/departament/regiuni/ținut/forme geografice/secțiuni ale unui drum comercial important). Conarhiile, în sec. al XXI-lea, pot fi forme de exercitare a unei puteri socio-economice și de alianțe de rudenie cu care clanurile exercită controlul politic *de facto* sau prin anumite *pacte* (alianțe matrimoniale, pacte între asociații profesionale, gestionări în comun a corporațiilor sau a unor moșii), ca un grup (structurat fie *organic*, sub formă de familii extinse/de clanuri/asociații de familii, de sate sau uniuni de sate/cete de neam; fie structurat pe baze *economice*, *socio-profesionale*, de proprietate și gestionare în comun a terenurilor/fabricilor/unor sectoare de activitate tradițională sau nu), control exercitat într-un perimetru teritorial omogen, bine delimitat, protejat și apărut de membrii grupului contra imixtiunilor externe, legitime sau nu, statale sau ale rivalilor non-statali.

În ceea ce privește conarhiile (în etapele de dezvoltare și extindere a acestora), ele rivalizează cu însuși statul, intră în relații politice de asociere cu alte conace (ca unități *cvasi-politice* decizionale, co-existând de facto cu un stat eșuat, slab, parazitat de alte tipuri de actori politici), formează alianțe (uniuni de conace) cu efecte *politice* care concurează/slăbesc instituțiile publice ale statului, le elimină, le preiau, le folosesc *de facto*, le compromit, le re-instituie în componența controlată de ele. Se ajunge astfel, la un stat slab, parazitat de dominarea unuia sau unui grup de conace, ca infra-actori politici ducând o politică proprie din

cadrul fortificat al unei aşezări iniţial cu destinaţie de aşezare familială/de clan dar care devine treptat, centrul decizional al unui model politic *hierarhic* (pe verticală, organizând puterea politică şi distribuindu-o dinspre vârf înspre bază), fie *orizontal* (controlând sau implicându-se de o manieră hotărâtoare într-o *reţea* de comunităţi similare - mai multe conace formând uniuni de conace şi împreună controlând o regiune, într-un mod de guvernare neo-tribal, al democraţiilor locale *intra-comunitare*, cu adunări, sfaturi comune pentru probleme de interes comun-).

Într-o etapă de *apogeu* (generată de impactul fluxurilor globalizării asupra statelor, care poate duce la dispariţia sau la slăbirea statelor, înspre mijlocul sec. al XXI-lea şi începutul sec. al XXII-lea⁵⁸), conacele îşi pot adapta politica lor infra-locală până la a forma regimuri politice *originale*, de tip autoritar numite *conarhiile*⁵⁹ (economice, politice, dictând politica satelor sărăcite, depedate de calitatea lor de a deţine proprietatea asupra terenurilor şi de a genera bogăţia la nivel infra-local ca entităţi autonome). Spre deosebire de fenomenul actual, de la începutul sec. al XXI-lea, în care se înregistrează un decalaj economic între sat şi oraş în favoarea *oraşului* (satele fiind ameninţate cu dispariţia, pe fundalul migraţiei masive a tineretului de la sate la oraşe), este posibil un fenomen *contrar*, generat şi el de managementul fluxurilor globale de către comunităţile organice rurale prin globalitate (clanuri organizate în entităţi proto-politice numite conace), care să

le asigure controlul economic asupra oraşelor şi deci, decizia politică asupra lor, implicit asupra statelor.

Definim *conarhiile*, după criteriul ierarhic, ca fiind acele tipuri de *regimuri politice autoritariste* având la bază *conacul* ca unitate teritorială de bază, politică, generând un tip de actor politic non-statal, infra-local format fie exclusiv pe criteriul organic (al rudeniei/al afinităţii), fie pe un criteriu mixt (de rudenie/afinitate şi de grup economic, socio-profesional, lucrând în interesul conacului şi pentru el, în interiorul sau în imediata vecinătate a conacului, până la a acoperi teritorii relativ extinse, un ținut compus din mai multe moşii). De obicei, baza economică a *conacului* este una închisă, a „mini-economiei-lume”, în cazul uniunilor de conace baza economică fiind una bazată pe vecinătate geografică/ pe similitudinea sectorului de afaceri/ pe punerea în comun a pământurilor (mai multe moşii aparţinând uniunii de conace de la nivel infra-local între marile familii stăpânind întinse suprafeţe de terenuri agricole, din care ajung să împrumute/să asigure oferta pentru oraşele sărace şi extinse, metropole şi megalopolisuri).

Neo-medievalismul înseamnă, înspre sec. al XXI-lea, o întoarcere a oraşenilor săraci înspre satele bogate exercitând putere economico-politică (în adunări locale mai importante decât parlamentele statale – rămase fără relevanţă în cadrul unor state slabe, cu instituţii slabe, controlate de conace), oraşele lucrând terenurile agricole pentru a asigura hrana locuitorilor lor şi implicit, a putea asigura

legitimitatea rămânerii la putere, în metropolele decadente, pauperizate, a primarilor de orașe. Conarhiile vor asigura astfel, de facto, și controlul politic asupra primarilor și consiliilor locale ale satelor și uniunilor de sate, peste care se suprapun autoritățile *de facto* și sau *de iure* ale reprezentanților conacelor în teritoriu, ajungându-se la competiții pentru putere la nivel local între reprezentanții orașelor, ai statelor, ai satelor și marile familii care doresc să le controleze decizia la nivel infra-local, implicit, politica orășenească și cea statală, în baza puterii economice agraro-industriale.

Conarhiile pot fi înțelese și ca *forme de autoritarism plutocratic*, ale *marilor latifundiari ai sec. al XXI-lea și al XXII-lea*, definind o *relație politico-economică de tip ierarhic cu metropole paupere și aglomerate (noii vasali ai conacelor)* dar și cu state din ce în ce mai slăbite și corupte, afectate de puzderia de actori non-statali, cvasi-statali în ascensiune, aflați în stadiu de agregări mai mari în teritoriu (precum conacele).

Ca și în cazul statului, una din componentele unității politice bazate pe conac este *teritoriul*, o anumită geografie reunind elemente *politice* ale prestigiului și ale puterii specifice pentru acea entitate, exercitând în cazul analizat de noi, o politică regională și infra-locală specifică (numită *conarhie*), inclusiv prin model *ierarhic* (mai multe uniuni de conace formând o entitate de tip cnezat, voievodat însă în termenii specifici realităților epocii globale, ca *nou* actor

politic intrând în realități de competiție cu actori politici de tipul metropolelor, definind o relație dihotomică politică fundamentală între rural și urban, în contextele post-statale în dezagregare ale mijlocului sec. XXI-începutului de sec. XXII).

Elementul teritorial al unității politice numite conac (care se auto-definește ca element de sine stătător exercitând o putere de tip politic asupra unui teritoriu bine delimitat, asupra unor locuitori din sate, uniuni de sate, obști satești, obști teritoriale, asociații profesionale locale, prin organe infra-locale de tip *democratic* – consilii locale, primării, sfaturi și adunări, șezătoare – sau *ierarhice* – consiliu restrâns de familie care stăpânește ca entitate organică unul sau mai multe conace în aceeași regiune sau în regiuni diferite, formând *rețele trans-regionale* ale unei comunități organice sau profesionale numite conarhie) poate fi divers (câmpuri, pășuni, râuri, porțiuni din drumuri importante, păduri, holde sau terenuri agricole).

Comunități largite bazate pe *aceleași pattern cultural*, conform doctrinei, s-au format plecând de la triburi, clanuri sau grupuri având un nucleu identitar (o comuniune reclamată de interese de supraviețuire, de funcționalitate și de securitate), unindu-se în entități bazate pe interese comune și în structuri organizatorice cu un grad crescut de *complexitate*⁶⁰ (până la părăsirea cadrului rural pentru a forma acumulări de *târguri*, nucleu al viitoarelor orașe sau de fortificații militare, *dave*, cetăți care devin și ele

proto-orașe bazate pe comunități de tip organic precum tribul).

Conarhiile, ca neo-forme politice de agregare a comunităților în sec. XXI-XXII, se pot forma, ca și cele din perioada arhaică, antică și medievală, pe lângă cursurile râurilor și în câmpiile fertile, fiind îndeobște legate (în cadrul unei economii globale de sustenabilitate, green) de activități tradiționale precum agricultura, apicultura, floricultura, legumicultura, pomicultura, sericicultura, de creșterea animalelor etc. Alte elemente geografice pe care în trecut s-au constituit forme de comunități organice similare conarhiilor (sau așezărilor familiare/de clan puternic fortificate, așezate fie pe înălțime, fie pe lățime) sunt țărmuri de mare, pe dealuri, coline, la poalele munților, pe maluri de râuri, fluvii⁶¹.

În concluzie, putem privi dintr-o perspectivă teoretică dinamică, în constantă evoluție, termenul politico-economic de *conac* și guvernarea

infra-locală susținută de această unitate politică a glocalității numită *conarhie*, ce poate adopta în unele regiuni forme ierarhice, structurate pe organizarea verticală a puterii politice (glocale) sau forma unor rețele trans-regionale de putere (uniuni de conace cu organe democratice restrânse decizionale) în cadrul unor heterarhii organice. Apare în acest caz, un *neo-medievalism rural, de conac*, prin care glocalitatea evită o cădere a ordinii statelor-națiune în dezagregare, în sec. al XXI-lea, re-organizând politic teritoriul cu ajutorul elementelor organice și/sau ocupaționale, pe care le denumim aici conace, clanuri ca actori post-statali (cvasi-statali în perioadele lor de apogeu), într-o ordine glocală a conacelor-statalizate, militarizate, cu trupe de apărare proprii, care se opune sau rivalizează cu lumea *metropolelor-stat*, despre care am vorbit, ca *neo-medievalism* de tip *urban* al sec. al XXI-lea, în alte studii ale noastre).

Note

¹ Cynthia Gorra-Gobin, *Dictionnaire des mondialisations*, Armand Colin, Paris, 2006, pp. 185-186. Vasile Pușcaș, *Relații internaționale/transnaționale*, Editura Sincron, Cluj-Napoca, 2005, pp. 192-193.

² Cynthia Gorra-Gobin, *op.cit.*, pp. 185-186.

³ Vasile Pușcaș, *Relații internaționale/transnaționale*, Editura Sincron, 2005, p. 57.

⁴ *Ibidem*, p. 135.

⁵ G. Philip Cerny, „Business and Politics in an Age of Intangibles and Financialization”, 2021, în Aynsley

Kellow, Tony Porter and Karsten Ronit, eds., *Business and Politics*, Edward Elgar Handbook, 2021, pp.193-214. Philip Cerny; Rosalba Belmonte, „Heterarchy. Towards Paradigm Shift in World Politics”, în *The Changing Faces of Power*, special issue of the *Journal of Political Power*, vol. 14, no. 1, February (2021), pp. 235-257.

⁶ Puterea noilor actori politici ar fi inclusiv una de tip infra-local sau regional economic, o putere definită ca o capacitate a conacelor de a produce efecte de ordine asupra persoanelor și lucrurilor (mergând până la impunerea forței de constrângere

- proprii, locale, asupra structurilor haotice, în turbulență globală, a statelor eșuate sau în dezagregare), prin folosirea unor structuri sociale de autoritate, menținute prin forța cutumiei, a normelor locale sau a constrângerii – aici stabilite și impuse de clanuri sau de uniunile de conace (conarhie). A se vedea pentru definițiile clasice asupra puterii, Sergiu Tamaș, *Dicționar politic*, Editura Academiei Române, București, 1993, p. 220.
- 7 Mădălina Virginia Antonescu, *Konarchies (Mansion-Archies) as Web Trans-Regional Communities of XXIst-XXII Century Global Age*, comunicare științifică, 3rd World Lumen Congress, 22-24 November 2022, Iași, World Empowering Lumen Congress on Multidimensional Education, anniversary ed. of RREM Journal.
 - 8 Idem, „Metropolitan Diplomacy. Global Metropolitan Law and Global Cities Seen from the Heterarchy Perspective”, in Philip G. Cerny (ed.), *Heterarchy in World Politics*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and NY, 2023, pp. 132-133.
 - 9 Idem, *Ascensiunea noilor actori politici ai sec. al XXI-lea: conarhiile (comunități organice și forme de putere politică generate)*, manuscris în lucru (ianuarie 2026).
 - 10 Marie-Claude Smouts, Dario Battistella, Pascal Vennesson, *Dictionnaire des relations internationales. Approches, concepts, doctrines*, Dalloz, Paris, 2006, pp. 482-483.
 - 11 Philip G. Cerny, Rosalba Belmonte, „Heterarchy. Towards Paradigm Shift in World Politics”, în *The Changing Faces of Power*, special issue of the *Journal of Political Power*, vol. 14, no. 1, February (2021), pp. 235-257.
 - 12 David Korten, *Marea cotitură. De la imperiu la comunitatea terestră*, trad. Mihnea Columbeanu, Editura Antet XX Press, 207, Prahova, pp. 230-233.
 - 13 N. Stoicescu, I. Hurdubețiu, *Continuitatea daco-românilor în istoriografia română și străină*, Editura Politică, București, 1984, p. 200.
 - 14 *Ibidem*, pp. 200-201.
 - 15 *Ibidem*.
 - 16 David Korten, *Marea cotitură, op.cit.*, pp. 86-87. Mihaela Miroiu, *Gândul umbrei*, Editura Alternative, s.a., 1995, p. 56.
 - 17 Mihaela Miroiu, *Convenio*, Editura Alternative, București, 1996, pp. 82-83.
 - 18 I. P. Franțev, coord. , *Istoria Universală*, vol.I, trad. colectiv V. Costăchel, Al. Vianu, Editura Științifică, București, 1958, pp. 24, 32.
 - 19 Precum așezările gentilese descoperite la Avdeievo, lângă Kursk; la Dolni Vestonițe, pe teritoriul fostei Cehoslovacii; așezarea de la Desna, lângă Briansk, la Timonovka; așezarea de la Kostenski, din apropierea Voronejului, pe Don. Cf. I.P. Franțev, *op. cit.*, pp. 46-48.
 - 20 *Arhaicul, lato sensu include preistoria* (de la apariția omului, acum 3-4 milioane de ani și până în jurul anilor 3 000 î.e.n., în spațiul carpato-danubian și al Mării Negre începe de acum 1 milion de ani până la începutul mileniului al II-lea î.e.n.) și *proto-istoria* (care începe din mileniul al II î.e.n., odată cu desăvârșirea etnosului tracic ; în protoistorie în ultimul mileniu î.e.n., geto-dacii se individualizează ca entitate etnico-lingvistică în masa tracilor de la nord de Dunăre). Protoistoria durează până în prima jumătate a sec.I î.e.n., când începe

- epoca antică prin formarea marelui regat al dacilor. Cf. Mihai Manea, Adrian Pascu, Bogdan Teodorescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până la revoluția din 1821, manual pentru clasa a XI-a*, Editura Didactică și pedagogică, București, 1992, pp. 8-9.
- ²¹ coord. I.P. Franțev, *op.cit.*, p. 32.
- ²² Precum regina orașului-stat Ur, Mesopotamia, circa 300 î.e.n.; Nomazii din stepele eurasiatice, în *Marea istorie ilustrată a lumii*, vol. I - *Preistoria. Primele imperii*, Editura Litera internațional, col. Financiarul, ed. Vidrașcu și fiii, trad. Brândușa Ciugudean, București, 2008, pp. 64-65.
- ²³ Conform toponimelor care au rezistat până în prezent, formațiunea politică de tip gentilic matriarhal cu titlul de țară (țara Vrancei) a fost întemeiată de baba Vrâncioaia care avea șapte feciori; această țară era o veche confederație cu caracter matriarhal, conform doctrinei (Henri H. Stahl, Paul H. Stahl, *Civilizația vechilor sate românești*, ed. Științifică București, 1968, p. 33, citați în Dumitru Bălașa, *Dacii de-a lungul mileniilor*, Editura Cuget Românesc, Bârda, Craiova, s.a., pp. 54-55.
- ²⁴ Conform Fontes, I, p. 5, 13, 15, amazonele erau de neam trac. Cf. Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică*, Orfeu, fiul regelui tracilor și al muzei Caliope, poet, muzician, a murit ucis de femeile trace. Armatele de apărare în perioada regatelor matriarhale conduse de regine (Hestia, Dochia, Zalmoaxa) în perioada anterioară triburilor geto-dace (care au primit setul de legi numite legile Belagine prin inspirație, de la Hestia zeificată), erau o caracteristică a epocii matriarhatului, consemnată prin scrieri antice (Fontes).
- ²⁵ Emil Cernea, Emil Molcuț, *Istoria statului și a dreptului românesc*, Casa de editură și presă Șansa SRL, Editura Universul, București, 1993, p. 33.
- ²⁶ Idem, p. 33.
- ²⁷ Cernea, Molcuț, *op. cit.*, p. 33.
- ²⁸ Idem, p. 9.
- ²⁹ Cernea, Molcuț, *op. cit.*, p. 38.
- ³⁰ *Ibidem*, pp. 38-39.
- ³¹ *Ibidem*, p. 39.
- ³² *Ibidem*.
- ³³ Stelian Brezeanu, *Între două modele politice - fondarea Țării Românești, în antologia Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină*, Editura Meronia, București, 2005, pp. 180-181.
- ³⁴ *Ibidem*, p. 181.
- ³⁵ *Ibidem*.
- ³⁶ *Ibidem*.
- ³⁷ *Ibidem*, p. 183.
- ³⁸ Jean Baechler, *Grupurile și sociabilitatea*, în Raymond Boudon, *Tratat de sociologie*, trad. Delia Vasiliu și Anca Ene, Editura Humanitas, București, 2006, pp. 82-83.
- ³⁹ *Ibidem*, p. 82.
- ⁴⁰ Ilie Bădescu, *Istoria sociologiei*, Editura Porto-Franco, Galați, 1994, p. 161.
- ⁴¹ *Ibidem*, pp. 243-244.
- ⁴² *Ibidem*, p. 242.
- ⁴³ *Ibidem*, p. 243.
- ⁴⁴ *Ibidem*, pp. 242-243.
- ⁴⁵ Marie-Claude Smouts, Dario Battistella, Pascal Vennesson, *Dictionnaire des relations internationales*, Dalloz, Paris, 2006, p.180.
- ⁴⁶ André Clot, *Soliman magnificul*, trad. Ion Herdan, Editura Artemis, București, 1997, pp. 262-263.
- ⁴⁷ David Korten, *op. cit.*, p. 84.

- ⁴⁸ Lucian Iosif Cueșdean, *Istoria antică a neamului românesc*, Editura Solif, București, 2011, p. 24, 38.
- ⁴⁹ David Korten, *op. cit.*, pp. 86-90.
- ⁵⁰ *Ibidem*, p. 84.
- ⁵¹ Jack Goody, *The Eurasian Miracle*, Polity, UK, 2010, pp. 20-21.
- ⁵² Conform lui Riane Eisler, „toate tehnologiile materiale și sociale de o importanță fundamentală pentru civilizație au fost elaborate înainte de impunerea unei societăți dominatoare”. Cf. D. Korten, *op. cit.*, p. 83-84.
- ⁵³ David Korten, *op. cit.*, pp. 88-89.
- ⁵⁴ Gaeli (fr.) reprezintă denumirea vechilor locuitori din Irlanda și N-V Marii Britanii; galezi, celți din Scoția și Irlanda ce vorbeau un dialect celtic.
- ⁵⁵ De unde și o accepțiune istorică asupra conceptului politic explorat în doctrina RI, anume neo-medievalismul. Cf. Graham Evans, Jeffrey Newnham, *Dicționar de relații internaționale*, trad. Anca Irina Ionescu, Editura Universal Dalsi, s.a., 2001, pp. 380-381.
- ⁵⁶ Marcel D. Popa, Matei H. Horia, *Mică Enciclopedie de istorie universală. Statele lumii contemporane*, Editura Iri, București, 1993, p. 54.
- ⁵⁷ *Ibidem*, pp. 58-59, 354.
- ⁵⁸ David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt, Jonathan Perraton, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, trad. de Ramona-Elena Lupașcu, Adriana Ștraub, Mihaela Bordea, Alina-Maria Turcu, Editura Polirom, Iași, 2004, pp. 33-35.
- ⁵⁹ În concepția teoreticienilor globalizării, în privința teritorialității se observă o politizare tot la fel de mare pe cât era în epoca istorică a marilor agregate teritoriale imperiale însă cu o schimbare a politicii teritorialității, sub impactul actorilor non-statali, ai globalizării, ca ordine eterogenă, a interdependențelor complexe, mai degrabă. Cf. David Held et alii, *op. cit.*, p. 478.
- ⁶⁰ Sorin Baciuc, *Cultură și civilizație*, Editura Cavaliotti, București, 2010, pp. 52-53.
- ⁶¹ *Ibidem*, pp. 52-53.

Bibliografie

Lucrări susținute în conferințe

- ANTONESCU, Madalina Virginia, *Konarchias (Mansions-Archies) as Web Trans-Regional Communities of XXI-XXII Century Global Age*, comunicare științifică, Iași, 3rd World Lumen Congress, World Empowering Lumen Congress on Multidimensional Education (WELCOME22), anniversary edition of RREM Journal, 22-24 November 2022.
- IDEM, *Metropolitan Diplomacy. Global Metropolitan Law and Global Cities Seen from the Heterarchy Perspective*,

in Philip G. Cerny, *Heterarchy in World Politics*, Routledge, London and NY, 2023

Lucrări cu caracter general și special

- ANTONESCU, Madalina Virginia, *Ascensiunea noilor actori politici ai sec. al XXI-lea: conarhiile (comunități organice și forme de putere politică generate de acestea)*, manuscris în lucru, 12.02.2026.
- BACIU, Sorin, *Cultură și civilizație*, Editura Cavaliotti, București, 2010.
- BĂDESCU, Ilie, *Istoria sociologiei*, Editura Porto-Franco, Galați, 1994.

- BOUDON, Raymond, *Tratat de sociologie*, trad. Delia Vasiliu, Anca Ene, Editura Humanitas, București, 2006.
- BREZEANU, Stelian, *Între două modele politice- fondarea Țării Românești, în antologia Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină*, Editura Meronia, București, 2005.
- CERNEA, Emil; MOLCUȚ, *Istoria statului și a dreptului românesc*, Casa de editură și presă Șansa SRL, ed. Universul, București, 1993.
- CUEȘDEAN, Lucian Iosif, *Istoria antică a neamului românesc*, Editura Solif, București, 2011.
- CLOT, André, *Soliman Magnificul*, trad. Ion Herdan, Editura Artemis, București, 1997.
- FRANȚEV, I. P., *Istoria universală*, vol. I, trad. de colectiv coord. de V. Costăchel, Al. Vianu, Editura Științifică, București, 1958.
- GOODY, Jack, *The Eurasian Miracle*, Polity, UK, 2010.
- GORRA-GOBIN, Cynthia, *Dictionnaire des mondialisations*, Armand Colin, Paris, 2006.
- HELD, David, MCGREW, Anthony, GOLDBLATT, David; PERRATON, Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*; trad. de Ramona Elena Lupașcu, Adriana Ștraub, Mihaela Bordea, Alina Maria Turcu, Polirom, Iași, 2004.
- KORTEN, David, *Marea cotitură*, trad. Mihnea Columbeanu, Editura Antet XX Press, Prahova, 2007.
- Marea istorie ilustrată a lumii în șapte volume*, vol. I- *Preistoria și marile imperii*, col. Financiarul, trad. Brândușa Ciugudean, Ed. Litera internațional, ed. Vidrașcu și fiii, București, 2008.
- Ministerul Învățământului și Științei, Mihai Manea, Adrian Pascu, Bogdan Teodorescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până la revoluția din 1821, manual pentru clasa a XI-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.
- MIROIU, Mihaela, *Convenio*, Editura Alternative, București, 1996
- IDEM, *Gândul umbrei*, Editura Alternative, București, 1995.
- POPA, D. Marcel, MATEI C. Horia, *Mică enciclopedie de istorie universală*, Editura Iri, București, 1993.
- PUȘCAȘ, Vasile, *Relații internaționale/ transnaționale*, Editura Sincron, Cluj-Napoca, 2005.
- SMOUTS, Marie-Claude, BATTISTELLA, Dario, VENNESSON, Pascal, *Dictionnaire des relations internationales*, Dalloz, Paris, 2006.
- STOICESCU, N., HURDUBEȚIU, I., *Continuitatea daco-românilor în istoriografia română și străină*, Editura Politică, București, 1984.
- STAHL, Henri H., STAHL, Paul H., *Civilizația vechilor sate românești*, Editura Științifică, București, 1968.
- TAMAȘ, Sergiu, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Editura Academiei Române, București, 1993.

Articole și studii

- BAECHLER, Jean, „Grupurile și sociabilitatea”, în Raymond Boudon, *Tratat de sociologie*, trad. Delia Vasiliu și Anca Ene, Editura Humanitas, București, 2006, pp. 82-83.
- CERNY, G. Philip, „Business and Politics in an Age of Intangibles and Financialization”, în Aynsley Kellow, Tony Porter and Karsten Ronit, eds.,

Business and Politics, Edward Elgar Handbook, 202, pp. 193-214.

CERNY, G. Philip, Belmonte Rosalba, „Heterarchy. Towards Paradigm Shift in World Politics”, in *The Changing Faces of Power*, special issue of the *Journal of Political Power*, vol. 14, no. 1, February, 2021, pp. 235-257.

